

Dušan Třeštík (1933-2007)

Český historik zabývající se dějinami raného a vrcholného středověku ve středovýchodní Evropě, ale také i dějinami kultury, či teorií historické práce. Širší veřejností může být také vnímán jako kontroverzní esejista a ostřílený diskutér, který svými nekonvenčními úvahami často zaskočí, ale především zaujme a motivuje ke vzdělávání a svobodnému kritickému myšlení.

Dušan Třeštík se narodil 1. srpna 1933 do učitelské rodiny v Sobědruhách u Teplic. Podle vlastních slov se považoval za „sudetského Čecha“

1945 – 1951 Gymnázium v Teplicích

1951 – 1956 Filosofická fakulta Karlovy univerzity, obor dějepis – archivnictví. Během studia pracoval jako asistent na katedře PVH. Disertační práce o Kosmově kronice.

1958 Nastoupil na aspiranturu v Akademii věd ČR.

Jeho učitelem se stal František Graus (1921 – 1989), díky kterému mohl studovat jeden semestr ve Francii Jacquese Le Goffa a poté ještě nějaký čas v Německu.

1959 Oženil se s historičkou Barbarou Krzemieńskou (1930 – 2006) se kterou hojně spolupracoval.

1961 Stává se Kandidátem věd a vědeckým pracovníkem na Historickém ústavu AV ČR.

1998 stává se členem Centra mediivistických studií, Vědecké rady AV ČR.

Zlatá plaketa Františka Palackého

2002 Cena Učené společnosti

2003 Cena Akademie věd české republiky (člen kolektivu autorů výstavy *Střed Evropy okolo roku 1000*)

2007 Medaile Vojtěcha Náprstka AV ČR

Dušan Třeštík nečekaně podlehl v boji s nemocí 23. srpna 2007 v pražských Nuslích.

Badatelská činnost

Neotřelé nápady, soustavné hledání a ověřování nových poznatků, bystré srovnávací analýzy, otvírání se tomu nejlepšímu ze západních historiografií a především bourání starých pohodlných klišé dělají z Třeštíka výraznou a uznávanou postavu české mediivistiky.

Z nepříznivých důsledků roku 1968 musel oficiálně přerušit drahocenné styky se západoevropskými kolegy a odložit vyhlídky spojené s dějinami mentalit představovanými školou *Annales*, a tak se vrací k tématům prapočátku střeoevropských monarchií zejména pak na úrovni mezinárodních diskuzí, jelikož jak sám v některém rozhovoru podotkl, tahle témata nikomu nevadila.

Dušan Třeštík svým vstupy do etnografie, etnologie, archeologie, lingvistiky, sociologie, ale i vztahem k dějinám umění mnohonásobně přesahuje „ryzí“ meze historie, čímž se stává nezlomnou autoritou v mediivistických kruzích. „Svými otázkami sonduje pod povrchem poznaných i nepoznaných dějin, aby pak odpověďmi či jejich pouhou náповědí rozvířoval stojaté vody. Každý myšlenka, domněnka i teze je pak výzvou k duchovnímu souboji.“ (Šmahel)

Listopad 1989 je významným mezníkem a vzpruhou Třeštíkovy kariéry i života, neboť mohl konečně začít projevat svoji kreativitu a svobodné myšlení veřejně. Publicistika, psaní fejetonů, esejí, rozhovory a diskuze nejen ve vědeckých kruzích, ale také podíl na obnově ČČH, či post zástupce ředitele Historického ústavu Akademie věd; To vše, ale i mnohem víc bylo Třeštíkovou náplní až do posledních dnů historikova života.

Výběr z díla

- *Kosmas. Studie s výběrem z Kosmovy kroniky. Praha 1966, 210 s.*
- *Kosmova kronika. Studie k počátkům č. dějepiscectví a politického myšlení. Praha 1968, 251 s.*
Dvě, dnes pro badatele nezbytné, monografie k období 11. a 12. st. v českých zemích.
- *Počátky Přemyslovců. Praha 1981, 111 s.*
Všestranný kritický rozbor písemných pramenů ohledně Přemyslovců (9. a 10. století)
- *Románské umění v Čechách a na Moravě. Praha 1983, 362 s.*
Společně s kunsthistoričkou Anežkou Merhautovou, velké množství obrazového materiálu.
- *Počátky Přemyslovců. Vstup Čechů do dějin (530-935). Praha 1997, 658 s.*
Práce popisující cestu někdejších slovanských „Bohemanů“ ke svému státu. Výklad končí rokem 935, který spojuje se „založením“ kontinuálního státního útvaru až do dnešních dnů.
- *Myslit dějiny. Praha – Litomyšl 1999, 222 s.*
Soubor esejů o myšlenkové situaci dneška a o úloze „nové historie“ podle které se má člověk vzdát primitivních představ totožnosti dějin s minulostí.
- *Vznik Velké Moravy. Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791-871. Praha 2001, 384 s.*
Podrobná analýza dějů od avarských výbojů po Svatopluka I. a vznik prvního slovanského státu na našem území.
- *Mýty kmene Čechů (7. -10. století). Tři studie ke starým pověstem českým. Praha 2003, 291 s.*
Od komparace velkého množství analogií indoevropských mytologií až po moderní rozbor českých pověstí a mýtů.
- *Češi a dějiny v postmoderním očištění. Praha 2005, 341 s.*
- *SOMMER, Petr - TŘEŠTÍK, Dušan – ŽEMLIČKA, Josef: Přemyslovcí. Budování českého státu. Praha 2009, 880 s.*
- Účast na projektu *Europas Mitte um Tausend - Střed Evropy okolo roku 1000* (katalog a publikace)
- *Velké množství vědeckých ale i publicistických článků a statí*

Doporučené odkazy

- TŘEŠTÍK, D: O dějinách a paměti. Dějiny – Teorie – Kritika 1, 2004, s. 107-113.
- Na plovárně s Dušanem Třeštíkem. Odvysíláno v ČT 27.4.2007
(<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1093836883-na-plovarne/207522160100009-na-plovarne-s-dusanem-trestikem>)
- Rozhovor v BBC CZECH s Václavem Moravcem 2.5.2004
(přepis rozhovoru http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2003/10/printable/031028_trestik.shtml)
- TŘEŠTÍK, Dušan: Češi a dějiny v postmoderním očištění. Praha 2005.
Rec. POLÁŠEK, Martin: ČLOVĚK - časopis pro humanitní vědy 3, 2006, dostupné na <http://clovek.ff.cuni.cz/view.php?cisloclanku=2006040103>.
- Internetový archiv Českého rozhlasu – různé rozhovory.

Použitá literatura

- PÁNEK, Jaroslav – VOREL, Petr, a kolektiv: Lexikon současných českých historiků. Praha – Pardubice 1999.
- KLÁPŠTĚ, Jan – PLEŠKOVÁ, Eva – ŽEMLIČKA, Josef (eds.): Dějiny ve věku nejistot. Sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka. Praha 2003.
- SOMMER, Petr – ŽEMLIČKA, Josef: Nekrolog. Dušan Třeštík. ČČH 105, 2007, s. 1013-1019.
- ŠMAHEL, František: Nalézání, setkávání a míjení v životě jednoho medievisty. Praha 2009, s. 483.